

PRVA SLIKA:

Znašel sem se v nekem umazanem, sajstem mestu. Deževalo je in bilo temno, vse naokrog zima in noč. To je bil Liverpool. Z nekaterimi Švicarji — bilo jih je nekako pol ducata — sem hodil po temnih ulicah. Imel sem občutek, da smo prihajali od morja, iz pristanišča, in da pravo mesto leži zgoraj, na pobočju. Mi smo šli tja gor. Spominjalo me je na Basel: spodaj leži trg in potem se gre po Uličici mrtvih na gornji plato, na Petrov trg in k veliki Petrovi cerkvi. Ko smo prišli na plato smo odkrili širok trg, slabo osvetljen od uličnih svetilk, v katerega se je stekalo veliko ulic. Mestna četrt je bila urejena krožno okrog trga. Na sredini je bil okrogel ribnik, sredi ribnika pa majhen otok. Medtem, ko je bilo vse prekrito z dežjem, meglo, dimom in bomo osvetljeno nočjo, se je mali otok kopal v sončni svetlobi. Tam je raslo eno samo drevo, magnolija, posuta z rdečkastimi cvetovi. Videti je bilo, kot da drevo stoji v sončni svetlobi, hkrati pa je samo svetloba. Moji prijatelji so komentirali odumo vreme in očitno niso videli drevesa. Govorili so o nekem drugem Švicarju, ki je živel v Liverpoolu, in se čudili, da se je naselil ravno tu.

DRUGA SLIKA:

Znašel sem se v nekem lepem, čistem mestu. Sijalo je sonce in bilo svetlo, vse naokrog poletje in dan. To je bil Liverpool. Z nekaterimi Švicarji — bilo jih je nekako pol ducata — sem hodil po svetlih ulicah. Imel sem občutek, da smo prihajali od morja, iz pristanišča, in da pravo mesto leži zgoraj, na pobočju. Mi smo šli tja gor. Spominjalo me je na Basel: spodaj leži trg in potem se gre po Uličici mrtvih na gornji plato, na Petrov trg in k veliki Petrovi cerkvi. Ko smo prišli na plato smo odkrili širok trg, razkošno osvetljen od uličnih svetilk, v katerega se je stekalo veliko ulic. Mestna četrt je bila urejena krožno okrog trga. Na sredini je bil okrogel ribnik, sredi ribnika pa majhen otok. Medtem, ko je bilo vse prekrito s soncem, čudovito svetlobo, se je mali otok kopal v megli. Tam je raslo eno samo drevo, magnolija, posuta z rdečkastimi cvetovi. Videti je bilo, kot da drevo stoji v megli, hkrati pa je samo megla. Moji prijatelji so komentirali prekrasno vreme in očitno niso videli drevesa. Govorili so o nekem drugem Švicarju, ki je živel v Liverpoolu, in se čudili, da se je naselil ravno tu.

PODOBE

Ta dva opisa sanj neposredno res nimata nobene zveze s televizijo, vendar vsekakor namigujeta na dejstvo, da je televizija kljub nekoliko liberalnejšemu daljinskemu upravljalcu le, samo in še vedno podoba ve-

Mi CHIAMO T, T. V.

Od podobe preko pogleda do čiste manipulacije

likega očesa. Zakaj? Obema opisoma je namreč skupno to, da otok z magnolijo in njenimi rdečkastimi cvetovi vidi samo eden, ostali pa ga, kljub temu, da se fizično nahajajo na istem mestu kot pripovedovalec, niti ne opazijo. Podobno je s televizijo. Kajti neusmiljen vladar, bog z velikim B, »gospodar«, kateremu televizijski gledalci tako vdano služimo, se ne skriva v televiziji, v škatli z vsemi njenimi pritliklji, za katero vsi do milimetra natančno vemo, kje se v kakšni hiši nahaja, temveč v podobi. Podobi, ki se najprej pojavi na ekranu in nato potuje skozi prostor, da bi se nam nazadnje vtisnila v spomin. Za trenutek, dva ali več. Ko se enkrat pojavi, je ni mogoče več izbrisati, pa če še tako pritiskamo na razno razne gumpke, obračamo glavo ali pa celo fizično odidemo iz prostora. Vendar se s televizijskimi podobami dogaja podobno kot z otokom s cvetočo magnolijo. Že sam način oziroma obred gledanja televizije nam namreč dopušča dovolj manipulativnega prostora, ki nam omogoča, da stvari, ki so, preprosto ne vidimo. Poleg tega pa je že sama narava televizijskih oddaj takšna oziroma naj bi takšna bila, da narativno plat prepušča sliki. Odgovori ljudi potem, ko so dve uri skupaj gledali televizijo in so jih prosili, naj kar se da natančno opišejo, kaj so v teh dveh urah videli so se tako razlikovali, da so nekateri celo posumili v to, če so res vsi gledali isti televizijski program. Ta preprost preizkus, ki ga lahko uprizorite tudi sami, s pomočjo prijateljev pa pokaže še bolj presunljive rezultate, če sliki odvezmete ton. Zato ne preseneča, da v družbi dvajsetih ljudi samo eden od njih, pa naj si bodo okoliščine še tako različne, vidi prekrasen otok s cvetočo magnolijo.

POGLED IN MANIPULACIJA

Ves čar televizije je za nekatere predvsem ta, da lahko »žive«, »resnične« podobe vidijo udobno zleknjeni v domačem fotelju.

Kaj torej pomeni gledati in kaj videti? Dejstvo je, da podobe, slike, stvari oziroma stanja stvari so. Vendar in izključno le takrat, ko jih osrečimo s svojim pogledom. Tukaj bi veljalo izpostaviti, da je mogoče ravno pogled tista šibka točka, ki lahko potopi še tako briljantno zasnovano manipulacijo. Kajti gledati ne pomeni nujno tudi videti in obratno.

Imamo podobo in imamo pogled. Dve izvrstni stvari s pomočjo katerih lahko izvedemo popolno manipulacijo. Pa je kaj takšnega sploh mogoče? Od prve vizualizacije dalje se vsi strinjajo, da je slika najprimernejši manipulativni medij. Dobro, mogoče je res bila in je v nekaterih primerih še. Poplava televizijskih podob pa nas na nek način prepričuje ravno o nasprotnem. Tipičnemu primeru nadvlade trenutka podobe nad nami, nemočnimi televizijskimi gledalci, smo lahko vsak ponedeljek priča v *Čisti manipulaciji* v Studiu City. Kljub temu, da nas avtorja na začetku opozorita, da gre le in zgolj za čisto manipulacijo, skratka za štos, med gledanjem ne pomislimo na to, da gre pri vsej stvari le in zgolj za čisto manipulacijo, temveč se na koncu vsemu skupaj še nasmejimo. Če kdo misli, da je vse skupaj bedarija in eno samo nebulozno duhovičenje, še toliko bolje. Gledalca prepriča podoba, ne pa namen. Marsikdo bi na tem mestu dodal, da je manipulacija že to, da posnameš podobo po svojem okusu in nanjo uloviš gledalčev pogled. Do neke mere oziroma do nekega trenutka to vsekakor drži. Le, da je treba vedno upoštevati dejstvo, da podobi sledi nova podoba in tako naprej v neskončnost. TV sprejemnik je pač samo navadna stvar in šele podoba je na nek način tisti veliki brat, ki skrbno pazi na nas, ki mu verjame in zato plačujemo davek v obliki hlapčevstva. V tolažbo pa nam ostaja dejstvo, da gledalec vsako podobo tudi oceni. Je dobro ali slabo. Ni pa manipulativno!

ROMAN REPNIK